

OPIEKUN KATOLICKI

Nr 23.

W pracy i oświacie, przyszłość nasza!

Rok XV.

Bytom (Beuthen O.S.) dnia 21 marca 1888.

Opiekun Katolicki wychodzi co środę i sobotę. Przedpłata kwartalna wynosi na pocztach jak i dla miejscowych 1 markę; w Austrii z przesyłką 75 cent.; w Ameryce 1/2 dolara. Listy nadsyłać należy franko pod adresem: Redakcyja lub Ekspedycyja „Opiekuna Katolickiego” w Bytomiu (Beuthen O.S.) Dyngosstrasse 27. Za ogłoszenia płaci się od wiersza petytowego lub zajętogo miejsca 20 fen.

Ogłoszenia przyjmuje Ekspedycyja w miejscu, jako też i w Wroclawiu Rudolf Mosse oraz Haasenstein & Vogler w Berlinie i Hamburgu. — W Warszawie Rajchman i Frencler, ulica Senatorska Nr. 18. — W Frankfurcie n. M. Daube & Co. — W Paryżu i na całą Francją A. Sławiński Paris, Rue Vézeléy Nr. 3. Rękopisma nadesłane Redakcyi nie zwracają się, lecz bywają niszczone.

Czas już zapisywać sobie na pocztach i w agenturach naszych

„Opiekuna Katolickiego”
który na kwartał kosztuje
tylko 1 markę.

Bytom, dnia 20 marca.

Jeden z pierwszych czynów rządowych nowego cesarza i króla był nadanie orderu czarnego orła cesarzowej Wiktorii i ministrowi sprawiedliwości dr. Friedbergowi, który testament zmarłego cesarza otworzył. Przy tej sposobności nadmieniamy, że i cesarz Wilhelm zaraz po wstąpieniu na tron nadał taki order, i to małżonce swojej Augustie i królowej wdowie Elżbiecie. — Cesarz rozporządził, żeby dnia 22. b. m. w 91. rocznicę urodzin zmarłego cesarza, we wszystkich szkołach urządzono obchód pamiątkowy. — Ojciec św. Leon XIII przesłał telegramy kondolencyjne: do cesarza Fryderyka, do cesarzowej wdowy Augusty i do księcia następcy tronu Wilhelma. Kardynał sekretarz stanu Rampolla zaraz po odebraniu urzędowej wiadomości o śmierci cesarza pospieszył do pruskiego posła Schlözera, aby wyrazić współczucie. Teraz jest Papież Leon XIII najstarszym ze wszystkich głów koronowanych, bo liczy 78 lat. Po nim co do wieku następuje król holenderski Wilhelm III, mający lat 71. Gazeta rzymska „Moniteur de Rome” tak pisze: „Europa uważa nowego cesarza niemieckiego jako księcia pokoju; pokój religijny

znajdzie w nim pewną i mocną podporę; jego imię i jego przekonania znaczą pokój na wewnątrz i na zewnątrz.” Niestety stan zdrowia cesarza nie jest pomyślny. Zamyśla podobno w przyszłym tygodniu przenieść się do Wiesbaden a na przypadek chwilowej szkody został cesarzowicz Wilhelm upoważniony do zastępstwa takiego, jakie dekretem z 17 listopada r. 1887 zmarły cesarz rozporządził.

Ceremoniał przeniesienia zwłok

cesarza Wilhelma w piątek w południe o godzinie 12 postanowił jak nastąpiło: Po ogłosie dzwonów wystąpił na przednim czele z oznakami państwa hr. Stolberg, ministrowie Puttkamer, Maybach, minister wojny Bronsart v. Schellendorff minister sprawiedliwości Dr. Friedberg, ministrowie Lucius Boetticher, Gossler, Schoiz. Generał Pape ustawił się z godłem państwowym w głowach trumny obok niego zajęli miejsce generalni adjutanci hr. Lehdorff i ks. Radziwiłł, w nogach ustawili się generalni adjutanci i deputacye rozmaitych pułków. Pomiędzy osobami zaproszonymi na uroczystość znaleźli się kanclerz państwa, hr. Moltke i ks. Hohenlohe. Cesarzowa-matka nie wzięła w tej uroczystości udziału. Nabożeństwo odprawił naczelny pastor nadworny dr. Kögel. W czasie błogosławieństwa nad zwłokami dała piechota trzy solwy. Następnie zanieśli 12 pułkowników trumnę na karawan. Ośmiu oficerów sztabowych prowadzili konie za cugle, a czterech kawalerów orderu orła czarnego trzymali rogi kiru. Kondukt szedł przez most zamkowy,

ulicą pod lipami i przez bramę brandenburską. Od Siegesallee zwrócone zostały insygnia państwowe. Dalszą eskortę konduktu do mauzoleum stanowiła kompania gardes du corps. Przy mauzoleum ustawioną została kompania przyboczna pierwszego pułku gwardyi. W czasie błogosławieństwa dała artylerya 101 strzałów. Za karawanem prowadzony był koń wierzchowy zmarłego cesarza, za nim nosili godła państwowe, za tem postępował cesarz, otoczony królami: saskim, belgijskim i rumuńskim, dalej cesarzowicz, ks. Henryk i członkowie rodziny królewskiej reprezentanci obcych panujących, członkowie rady związkowej i marszałkowie parlamentu i sejmu.

Dekoracya ulic, któremi szedł kondukt, zajęło się na przedstawienie reprezentacyi miejskiej Stowarzyszenie architektów. Wielkie trudności sprawiło niekorzystne powietrze ale zrobiło się wszystko możliwe. Największą ilość osób, jaka utworzeniu szpaleru udział wzięść mogła, wynosiła na 27 000.

Rozporządzenie cesarza i króla Fryderyka III do kanclerza i prezesa ministerstwa stanu.

(Dokończenie.)

Zgodny z zapatrywaniami Mojego cesarskiego Pana ojca, gorąco popierać będę wszystkie dążności, mogące podnieść ekonomiczne powodzenie różnych klas społecznych, pogodzić z sobą sprzeczne interesa i wedle sił łagodzić nieuniknione niedostatki, bez obudze-

Kaukaz.

(Dokończenie.)

Dawniej władzę Czerkiesów uznawali przez czas niejaki Osietynicy, Czeczecy, Abazy i kilka pokoleń nogajskich Tatarów; postępy Rosyi te stosunki zmieniły, powściągając wpływ Czerkiesów. Książęta niekiedy upominki rozdawają szlachcie; te dowody przychylności i szacunku starannie bywają zachowywane w rodzinach i służą ku wzmocnieniu wzajemnego przywiązania. Gdy szlachcic, czyli rycerz, księciu swemu odmówi posłuszeństwa bez dostatecznego powodu, wtedy wianem zwrócić wszystkie dary i upominki, które on i przodkowie jego kiedykolwiek odebrali. — W wojnach rycerze sami stawają na wezwanie książąt i dostawiają tyle żołnierzy, ile mogą; nawet gdy książęta długi zaciągają, szlachta jego one spłaca. Książę i szlachta mają władzę nad życiem niewolników swych; domowych mogą sprzedać, wiejskich, a tem samem do roli przywiązanych, nie wolno sprzedać bez gruntu; za to ci odpowiadają za długi panów swych i za ich złodziejstwa. Przed zaprowadzeniem Muhametanismu, każdy książę i książęcy syn miał prawo wybierania sobie po jednej owcy z każdej trzody, którą na wiosnę w góry pędzono; i także, gdy

trzody w jesieni wracały z latowania. Nadto był mocen żądać owcy, ile razy podróżując wieczorem trzodę napotykał; a znachodząc tabun koni, mógł jednego wybrać do potrzeby na czas dowolny; nocą zaś gdy przejeżdżał, wolno mu było źrebca wybrać i z niego wieczernę sobie przyrzadzić; skórę zaś oddawał właścicielowi źrebca.

Otóż prawa lenne (feudalne) Czerkiesów, których za przyjęciem Islamu zamiechali, a z nimi razem wiele innych obyczajów, przez co od owego czasu zmiana w życiu narodowym a Czerkiesów zaszła. Dawniej Czerkiesy do zbytku pijali napeje upajające, palili tytuń, jadali wieprzwinę, a szczególnie mięso niedźwiedzi, których tam wielka była obfitość. Po pokoju w Kajnardży r. 1774 rząd turecki zazdrosny wpływowi rosyjskiemu w Kaukazie, misyonarzy wyprawił do górali, którym się udało, mianowicie Czerkiesów, przywieść do ścisłego zachowywania przepisów koranu (prawa Muhameta) i rzec się owych nałogów względem jadła i napoju.

Dla wieku sędziwego Czerkiesy mają wielkie uszanowanie, tak, iż w ważnych sprawach nastarsi z książąt i szlachty wzywają do obrad i najstarszych z gminu. Zwykle obrady odbywają się w lasach pod przewodem książąt. Starodawny zakon (zwyczaj) stanie za prawo pisane. Zabójstwo karze się wyznaczoną przez starszyznę karą

pieniężną, gdy rodzina zabitego na to przystaje, a nie żąda krwi zabójcy.

Podobnie gwałtowne naruszania pokoju publicznego, pieniądźmi się karzą. Złodziei podwójną, lub potrójną wartość kradzieży wrócić winien; z tem wszystkiem uchodzi za rzecz godziwą i zaszczytną nawet, kraść, nie wydając się. Nie można młodemu Czerkiesowi większego czynić zarzutu, jak ten: iż jeszcze ani krowy ukrasć nie potrafi. Jednak własność osób spokrewnionych, albo przyjaźni i braterstwem połączonych, czerkiesy szanują zawsze.

Sławna jest uroda ezerkiesów, a pieć żeńska uchodzi za najpiękniejszą w kaukaskich górach; twierdzą jednak podróżujący, iż co do regularności składu twarzy ustępują gruzyankom; jako więcej dziewię sprowadza się z Imeretu i Mingrelii, niż z ziemi Czerkiesów, do Carogrodu.

Czerkieski niewolę mają za stan pożądaną, a bynajmniej nie haniebną. Być sprzedaną w dobre ręce, otóż nieraz główne jest życzenie dziewicy, bo życie próżniackie w haremach tureckich więcej ma dla nich powabu, niż życie w domu rodzicielskim. Zdarza się, że odebrawszy znów wolność, wracają do ojczyzny, gdy opowiadaniem o bogatych upominkach, o przyjemnym życiu w niewoli, w wielu dziewczęach wzniecają żądze doświadczenia podobnego losu. Zatrudnienie Czerkiesek zwyczajne, jest wyrabianie cienkiej materyi,

nia nadziei jakoby możebnem było dla państwa położyć kres wszelkim złom.

Uważam za ściśle połączoną z sprawami socyalnymi pieczę poświęconą wychowaniu dorastającej młodzieży. Jak z jednej strony należy się starać o to, aby wyższe wykształcenie było dostępnem coraz szerszym kołom, tak z drugiej unikać należy wytwarzania niebezpieczeństw przez połowiczne wykształcenia, oraz tego, aby objawiały się pretensje do życia, którym ekonomiczne siły narodu zadość uczynić nie mogą, albo też, aby przez jednostronne zdążanie do większej wiedzy pozostawiono nie uwzględnionem wychowawcze zadanie.

Tylko na zdrowej podstawie bojaźni Bożej w skromnych obyczajach wzrastające pokolenie będzie miało dość siły do pokonania niebezpieczeństw, które powstają dla ogółu w czasie szybkiego ruchu ekonomicznego i za przykładem na wysoką skałę urządzanego życia jednostek. Wolą Moją będzie, aby nie pominięto żadnej sposobności, ażeby w służbie publicznej starano się o zapobieganie wszelkim zakusom do zbyt kownych wydatków.

Każdy projekt finansowych form może być pewnym z góry Mej bezstronnej rozważki jeżeli znana dawna w Prusach oszczędność nie pozwoli na obycie się bez nowych ciężarów i zniesienie dotychczasowych. Większym i mniejszym związkom administracyjnym w państwie udzielony samorząd uważam za potrzebny. Natomiast poddaję pod rozpoznanie: czy udzielone tym związkom prawo nakładania podatków, które wykonywają bez dostatecznego uwzględnienia podatków nakładanych równocześnie przez cesarstwo i państwo — nie obciąża nieodpowiednio jednostki!

W równej mierze należy zastanowić się nad tem: czy w składzie urzędników nie można by zaprowadzić pewnej zmiany a mianowicie, czyby przez zmniejszenie liczby urzędników, nie dało się podwyższyć ich płacy.

Jeżeli się uda podstawę państwowego i społecznego życia silnie utrzymać, to dla mnie będzie szczególnem zadowoleniem doprowadzić do całkowitego rozwoju kwiat, który niemiecka sztuka i nauka w tak obfitej mierze wydaje. Przy urzeczywistnieniu tych Moich zamiarów liczę na Pańskie tak często wypróbowane poświęcenie i na pomoc Pańskiego doświadczenia. Oby Mi dozwolonem było w ten sposób przy zgodnej działalności organów cesarstwa, reprezentacyi narodu oraz wszy-

podobnej do flaneli. Jak za dawnych czasów, według opisu Homera, księżne nie były wolne od pracy, lecz wśród niewolnic przędzą i tkanką bawily się w komnatach swych; tak czerkieski chlubię upatrują w zwinnej okolicy kądzieli pracy i lubią celować pomiędzy służebnymi. Mężowie trudnią się ciesielką, puszkarską robotą, laniem kal działowych i wyrobem prochu dosyć dobrego. Nadto wyrabiają rozmaite towary żelazne, a owe kińdzaly wyborne, które się u nich znajdują, pochodzą z rękodzielnictwa jednego pokolenia, zwanego Kumek. Inni czerkiesi zdobywają broń, rogi do prochu, pasy, i z taką umiejętnością i gustem śrebrnem wykładają, że trudno widzieć co piękniejszego w tym rodzaju. Lufy gwintówek i pistoletów zwykle nabywają od Turków, ale je według własnego sposobu oprawiają w łoża. Oprócz tych widać u nich broń europejskich fabryk i bardzo stare strzelby i broń, z grobów wydobyta.

Gdy Czerkies zachoruje, lekarz siada u łoża jego z miną poważną i od czasu do czasu parę słów pomrukuje; tymczasem na dworze dzieci i młodzież krzykliwe zabawy rozwodzą przed domem. Miejsce, które lekarz zasiada, uważają za święte, a ktoby je chciał zająć, musiałby się lekarzowi drogo opłacić. Lekarze przy leczeniu chorób używają niektórych ziół i amuletów (gularskich cacek). Niektóre febry leczą się, podług ich mniemania, zaniesieniem chorego do sta-

stkich władz i przy pełnem ufnosci współpracownictwie wszystkich klas ludności Niemiec i Prus, doprowadzić kraj do nowych zaszczytów w pośród pokojowego rozwoju.

Nie troszcząc się o blask i sławę winikających z wielkich czynów, zadowolonym będę jeżeli kiedyś będzie można powiedzieć o Moich rządach, że były dobroczynnymi dla mojego ludu, pożytecznymi dla Megó kraju a błogimi dla cesarstwa.

Berlin, dnia 12 marca 1888.

Wielce przychylny
Panu
Fryderyk III.

Podstawy bytu.

Budowa każda, aby była trwała, powinna mieć dobry fundament. Choćbyśmy dla budynku wymyślili najpiękniejszy i najodpowiedniejszy rysunek, to jednak nic to nie pomoże jeżeli sam fundament nie jest dobry. A jeżeli spuściwszy tę pierwszą regułę budowlę z oczu, na nietrwałym fundamencie budować zaczęto, to budynek mimo okazałości wkrótce rysować się pocznie i pochyli się ku upadkowi.

Tak samo ma się i z budowlą społeczną. Na nic się nie przydadzą i najlepsze pomysły i urządzania, jeżeli one stać nie będą na zdrowym gruncie. Ta podstawa, na której cały byt i urządzania nasze opierać się winny, składa się z sześciu niezbędnych kamieni, a te są: Praca, Oszczędność, Wytrwałość, Rzetelność, Jedność i Oświata.

Jeżeli te sześć kamieni przyjęte będą przez nas za fundament urzędów, to rokować można, iż usiłowania nasze nie pozostaną bez skutku. Wtedy polepszy się byt terażniejszy a w przyszłości młodsze pokolenie będzie zbierało obfite owoce tego zasiewu.

Praca jest takim kamieniem, bo praca stanowi największy majątek człowieka. Bez niej i największa fortuna upada, a przynajmniej nie przynosi odpowiednich zysków. Odwrotnie zaś, praca sama choć i bez kapitału doprowadzić może do majątku, byle była dobrze pojęta i rozumna.

Oszczędność jest takim kamieniem, bo bez niej owa praca nie przyniesie owoców; ona to dopiero zbiera i składa w całość te plony, których praca dostarczyła.

Wytrwałość, bo czyż stawając w połowie drogi można dojść rzeczywiście do celu?

rych grobów, rozwalin i zamków, gdzie kilka nocą prześlą chorzy. W domu takim, do którego zanesiono rannego, nie wolno zostawić broni. Przed drzwiami stawia się miska z wodą, w którą włoży się jaje i krój od pluga. Każdy wchodzący tego żelaza się dotyka po trzykroć i wodą się pokropi. Chłopcy tymczasem i dziewczęta śpiewają pieśni na cześć rannego, i ugryzają po kawałku kołacza okrągłego, zawieszzonego w sieni, a do sufitu uwiązane.

Mieszkania ich z chróstu plecione i gliną wyrzucone, mają pokrycie słomiane. 40—50 takich chat, w kole rozłożonych, składają wieś. W pośród tego kola bydło nocą odpczywa. Konie Czerkiesów, najpiękniejsze po arabskich, wolno biegają po polu i nigdy stajni nie widzą. Rolnictwo jeszcze mało wydoskonalone, co jednak przy wielkiej urodzajności ziemi nie wiele znaczy. Ważną część gospodarstwa stanowi pszczelnictwo. Język Czerkiesów różni się od wszystkich innych. Kaukaskich języków i w piśmie wcale się nie używa, bo kto list napisać chce, udaje się do molły (kapłana), który list po turecku napisze. Ulubiona ich potrawa jest szaszлык (pieczona baranina), kukurydza i jagły, a napój wino i kumyz. —

Podobny do Czerkiesów szczerp stanowią Abazy nad czarnem morzem, od brzegów Kubani aż do Enkury, która dzieli Abazów od kraju

Rzetelność jest także częścią owego dobrego fundamentu — nie tylko z tej przyczyny, iż jest prawidłem wiary naszej, ale i dla tego, że jest najlepszą poręką i zaletą człowieka. Człowiek rzetelny (bez względu na swój majątek) prędzej znajdzie zaufanie, wiarę i kredyt u swych współobywateli, niż człowiek nierzetelny i niesłowny przy daleko większym majątku. W obecnych czasach chęć łatwego zysku prowadzi nieraz ludzi na inne drogi. Strzeżmy się tych dróg, bo ostatecznie sprawdza się zawsze przysłowie: „co źle nabyte, tem prędzej pozbyte“, czyli z łacińska: maleparta do czarta.

Jedność jest niemniej także jedną z części głównych dobrego fundamentu. Cóż to jest jedność? Otóż to jest to, ażeby każdy czuł to, co drogiego obchodzi, ażeby wszyscy mieli wspólne nadzieje, wspólne niebezpieczeństwa i potrzeby. Cechą naszych czasów jest samolubstwo: dziś co jednego bezpośrednio dotyka, to drugiego nie obchodzi. Otóż tego uczucia samolubstwa należy się raz pozbyć. Wszakże widzimy kolumny żołnierzy ustawionych do boju; idą one luźno lecz spiesząc w zwartym szeregach, walczą i zwyciężają, bo zdolni są do przełamania nieprzyjaciela. Tak samo i ludzie w tej walce życia, tylko gdy idą w zwartym zastępie, zdolni są przeciwstawić się przeciwności.

Niech się nikt nie żuździ tem, że mu obecnie bieda nie dokucza, że obecne kłeski pomina go, i z ogólnej biedy on wyjdzie cało. Tak jak w ciele ludzkim choroba jednego członka prędzej lub później na całe ciało odziać musi, tak też i w społeczeństwie ludzkim upadek jednostek zadaje ogółowi ciosy bolesne i pociąga ogół do upadku. Czyż pożaru sąsiada gasić nie będziemy z przyczyny, iż tylko jego dobytek staje się pastwą płomieni?

Nareszcie zaliczyć należy do fundamentów urzędów społecznych Oświatę. Życie nasze jest ciągłą szkołą, ciąglem doświadczeniem i nauką. Z tego prawidła i najmędrzy wyłamywać się nie mogą, a coż dopiero prostaczki, którzy na tem polu dopiero pracować zaczynają. — Im jaśniej jest około nas, tem sporzej i umiejętniej pracę prowadzić możemy.

Przegląd polityczny.

NIEMCY.

Berlin. Pełen tytuł zmarłego cesarza Wil-

Mingrelii. Abazy rozbijają po morzu, jeżdżąc w małych statkach wiosłami pędzonych, przeto uzbrowione okręta rozboju bać się nie potrzebują.

Dawniej młodzież Abazów udawała się do Egiptu i dzielnością swą dosługiwała się urzędów wojskowych. Większa część straszliwych swych Mameluków, (których potęga tak straszna się stała dla Baszów Egipskich, iż ich nakoniec zdradą do pałacu Baszy zwabiono i powystrzelano) była pochodzenia Abazów. Kobiety Abazów są urodziwe i u Turków za Czerkieski uchodzą. Kraj Abazów jest zyzny i za małą pracą obfite plony wydaje, i liczne trzody i stada żywi. Powiadają, że w górach srebro się znajduje, którego krajowcy ani sami szukają, ani cudzoziemcom wyjawiają. Kobiety bardzo piękne materye bawelniane wyrabiają, które w handel wchodziły do mniejszej Azji. Niektóre dobre nad mierzem posiadają porty, w których mimo zapobiegania Rosyi, handel prowadzą z zagranicą. Szczególnie wywożą niewolników, skóry, miód, wosk, bukszanowe drzewo niezwykłej grubości i długości. Kupują zaś co im najpotrzebniejsze — sól. — Z Rosyą Czerkiesy są w ciągłych bojach i do napadów gotowi, tak, iż Moskale tylko w znacznej liczbie z forteczek swych wyruszyć mogą.

Gruzycanie co do postaci, jako i co do języka różnią się od innych Kaukazyjan. Zamieszkują ziemię od brzegów Alazani, aż do czarnego morza,

helma był następujący: Fryderyk Wilhelm I, Ludwik, niemiecki cesarz a król pruski, margrabia brandenburski, burgrabia norymberski, hrabia Hohenzollern, udziałny i najwyższy książę Ślązka, jak niemniej hrabstwa kłodzkiego, w książę dolnego Renu i Poznański książę saski, westfalski i Engern, książę na Pomorzu, Lüneburgu, Holsztynie i Szlezwiaku, książę na Magdeburgu, Bremenie, Geldern, Cleve, Jülich i Berg, niemniej książę Weudów i Kaszubów, książę na Krosnie, Lawenburgu, Meklemburgu, landgraf heski i turyngski, margrabia wyższej i niższej Luzacyi, książę Oranii, książę na Rugii, Wschodnio-Fryzyi, Paderbornu i Pymontu, Halberstadt, Monasteru, Minden, Osnabrück, Hildesheim, Verden, Kamieńca, Fuldy, Nassawii i Mörs, książęcy hrabia na Hennebergu, hrabia marchijski i Ravensberski, hrabia Hohenstein, Tecklenburg i Lingen, hr. Mansfeld, Sigmaringen i Beringen i Pan we Frankfurcie.

— Cesarz Fryderyk wracając z San Remo do Charlottenburga nadał w Lipsku przy spotkaniu się z ministrem stanu ministrowi sprawiedliwości Friedbergowi order orła czarnego. Nadanie to uważa „Freis. Ztg.“ za akt wielkiej doniosłości politycznej. „Freis. Ztg.“ twierdziła już od dawna, jakoby w sprawie następstwa tronu toczyły się pod koniec życia cesarza Wilhelma układy z dzisiejszym cesarzem, które nakłonić go miały do zrzeczenia się tronu na korzyść syna swego, księcia Wilhelma. Wówczas to podobno jedynie minister Friedberg opierał się temu i radził dzisiejszemu cesarzowi Fryderykowi pod żadnym warunkiem tronu się nie zrzekać.

ROSYA.

Wszystkie dzienniki petersburskie podnoszą ton pokojowy najnowszego manifestu niemieckiego cesarza i przepowiadają ztąd panowanie ogólnego pokoju. „Wierz. Wiadom.“ dowiadyuje się, że obecny korzystny stan polityki nakłonił administrację finansową, do rozważania sprawy co do zawarcia niemiecko-rosyjskiego traktatu handlowego, by raz już zakończyć ekonomiczną walkę obu państwom w równej mierze szkodzącą. Potwierdzenia z innej strony tej wiadomości nie ma.

TURCYA.

Z Konstantynopola piszą do „Polit. Corr.“: Bułgaria nie dała dotąd żadnej odpowiedzi na telegram w. wezyra. Nieobecność Strańskiego w Sofii, który przebywa w Filipopolu, i powszechne zajęcie, jakim uroczystość pogrzebowa w Berlinie wszędzie umysły zaprzęta, podają za przyczynę zwłoki, są jednak w gruncie rzeczy przekonani, że Bułgaria, mimo wszelkiego swego uszanowania dla władzy zwierzchniczej sultana złoży telegram w. wezyra do kosza i nie da na niego żadnej odpowiedzi.

Wiadomości miejscowe i potoczne.

Bytom. We wszystkich zakładach naukowych ma być obchodzony dzień 22 marca jako dzień

i na północ Kaukazem, na południe rzeką Kur zamkniętą. Cztery u nich liczą się szczepy; pierwszy i najwięcej oświecony i najznakomitszy, są właściwi Gruzycanie (Georgianie) w ziemiach Kartli i Imereti. Drugi dział stanowią mieszkańcy Mingrelii, trzeci górale kaukazy, czwarty jest szczep Lazów, czyli Łazów, którzy siedzą aż pod dawne miasto Trapezant, dziś Trebizond. Ziemię Kartli, Imereti i Mingrelia dziś poddane są Rosyi a lubo życie ich bezpieczniejszem i spokojniejszym jest dzisiaj, niż za rządów książąt własnych, gdzie ziemię zawsze cierpiały od napadów Turcyi i Persyi, — wszelako Gruzycanie żadnej sposobności powstania przeciwko narzuconym panom (Rosyi) nie pominęli, ile razy zdarzyła się pora pomyślna.

Szczepy tureckie w Kaukazie są albo najgajscy Tatarzy, albo Turkomani, i zwykle koczujące życie prowadzą. Tamci siedzą na brzegach kaspijskiego morza, ci w Dagestanie, i wszyscy prawie poddali się Rosyi.

Ludność wszystkich Kaukazyjan w ogóle podaje się na 528,000 rodzin, a biorąc po 9 osób na dwie rodziny, wynosi cała liczba 2,400,000. Rosyjskie posiadłości pomiędzy kaspijskim a czarnym morzem, rzeką Aras, Kubanią, Kumą, składają generalną gubernię z stolicą Tyflis. We względnie administracji dzieli się na 12 prowincyj i kilka pozornie podległych krain kaukaskich, które powyżej opisano.

KONIEC.

pamiątkowy „Gedächtnisfeier“ za zmarłego cesarza. To samo urządzają różne stowarzyszenia a przedewszystkiem wojskowe.

— Jak donoszą ze Szczakowy, to w tych dniach popaliły się baraki dla żołnierzy położone nad granicą. Ogień widocznie był podłożony.

α **Miechowice.** Dla pewności — choć grzyby na oko są dobre — powinno się wodę odlewać po dobrem odgotowaniu tychże i nalać świeżej wody do dalszego tychże gotowania, a to nie tylko przy świeżych lecz i suszonych grzybach (o tem już tylekrotnie pisaliśmy i przestrzegaliśmy. Przyp. Red.) Nieprzestrzegający tego, padło tu w tych dniach ofiarą otrucia się pięć osób. Ojciec matka i dzieci. Niech to więc będzie nową przestrogą — że z grzybami bardzo ostrożnie trzeba sobie postępować.

β **Wirek.** Po wypłacie idąc sobie do domu ku Czarnolasowi, napadnięty został przez 2 latędów robotnik Kuczeu, znany z swej sily. Otóż tenże tyle im nakładł na grzbiety, że z biedą unieść i uciec mogli.

γ **Gliwice.** Tutejsze nowe kaserny dla wojska, dopiero z końcem tego miesiąca zajęte będą.

W Katowicach rozpoczęto już zbierać składki na mający się tu wystawić pomnik zmarłemu cesarzowi Wilhelmowi.

† **Koźle.** Odra, która w ostatnich latach już tyle razy nas odarła, w tych dniach znów wystąpiła z swych brzegów, zalewając tu okoliczne wsi, co znów przyczyni się do nowej biedy.

γ **Sosnowice.** Jak słyhać, mają tu rozpocząć z wiosną budowę nowej kasarni. Widocznie więc, że dostaniemy tu więcej wojska.

Z Żerkowa (Ks. Pozn. ańskie). Dochodzą nas smutne wieści o wylewach tu w okolicy, gdzie nie tylko domy się walą, bydlę się topi, ale słyhać i o wypadkach utonięcia ludzi. To samo zapewno dzieć się będzie i w wielu innych okolicach.

Berlin. W dniu 2 b. m. p. Ignacy Łyskowski złożył tu egzamin referendaryuszowski.

Rozmaitości.

* **Wielki spadek.** W dniu 14 lutego zmarł w Passawie, w Stanach Ameryki północnej, S. Pobóg Lenartowicz, który ostatnią wolą całe swoje mienie, wynoszące 2 miliony dolarów, przekazał krewnym, zamieszkującym w Królestwie, w guberniach północno-zachodnich i w Galicyi. Spadkobiercy do dnia 1 maja przysyłać mają swoje dowody legitymacyjne na ręce ks. Józefa Lenartowicza, proboszcza w Jodłowej, w Galicyi. Pierwszeństwo mają krewni generała Kazimierza Lenartowicza, jego brata Ksawerego i syna tegoż, Bartłomieja.

* Dla lubowników welocypedów będzie pewno miło się dowiedzieć o tychże rozwoju:

Spiew górali kaukaskich.

Huk dział i szcęk palaszy
Zagrzmiał na ziemi naszej;
Dalej bracia chwyt za broń!
Siadaj każdy chwyt na koń.
Dalej do boju!

O! widzisz owe góry,
Tam się spuszcza chmury;
Z nich się błyska, spada grom,
Leci w otchłań szczytu łom.
Dalej do boju!

Jary zagrzmiały razem,
A orzeł nad Kaukazem,
Jego skrzydła, jego lot,
Wyższy dziś nad wrogów grot.
Dalej do boju!

Hej górą oręż bratni,
Otoczym wroga w matni,
Wśród wąwozów dzikich skał,
Góral mu łozyska słał.
Dalej do boju!

Już słyhać strzał górali,
Wolne gór syny dalej!
Wrogów wypłoszymy ztąd,
Aż tam za Kubanią prąd.
Dalej do boju!

W Belgii według rozporządzenia ministra poczty, wszystkie listy i karty „przek. pościągą“ czyli „express“ mają być wysyłane na welocypedach.

Pewne zaś towarzystwo angielskiej mleczarni urządza na trzech kołach wózki, na których ustawiają: naczynie z mlekiem i kosz z masłem i z jajami. Pozbyli się zatem wielu koni i ciężkich wozów.

* Hanowerski sejm prowincjonalny uchwalił 7000 M. na sprawianie welocypedów dla doradców szosowych.

ŻARTY.

** Mąż powraca w czasie zimy z dalekiej podróży, a żona go wita: „Ach Kochany mój, nie uwierzasz, ile strachu wyżyłam o ciebie, gdy wysyłałam w gazecie, że przedwczoraj w czasie podróży na kolei żelaznej kilka sztuk bydła zmarło!“

** Jaka różnica jest między żoną a kapastą? — Kwaśna kapusta jest smaczna, a od kwaśnej żony sałatkowej mnie Panie, — odpowiedział sapytany.

** Kolego! przypatrz ino się temu wychudłemu ozłowiekowi; byłby on dziś moim synem, gdybym był pojął swego czasu matkę jego za żonę, jak tego sobie moi rodzice ażezyli. —

** Sędzia: Oskarżony, żeś ukradł: jaj, masła, ziemniaków i maki; co masz więc jeszcze do nadmienienia? Złodziej: Ja posiadam książkę kucharską, a w niej stoi: Weźmiesz kilka jaj, cokolwiek masła, maki itd. niemając zaś swego, wziąłem komu innemu.

** Sędzia: Sąd osądził się na 2 lata więzienia! Oskarżony: No! a to się będzie moja stara gniewała gdyż się założyła, że najmniej 6 lat dostanę.

NEUESTER

Zeitungs-Catalog

der im In- und Auslande erscheinenden
Zeitungen, Journale und Zeitschriften

21. Auflage

RUDOLF MOSSE

Annoncen-Expedition

BRISLAU, Ohlauer Strasse No. 25

Soeben erschienen

Pieśń do świętego Józefa o dobrą śmierć.

Oto już port nie daleki,
I już się zbliża sąd Boży,
Nie długo zamknę powieki,
Piekle się na duszę sroży.
Gdy śmierci mej ujrzysz mękę,
Józefie! podaj mi rękę!

Pamięć grzechów duszę trwoży,
Odbiera wszelką nadzieję,
Módl się za mną, niech Duch Boży
Myśli rozpaczy rozwieje.
Gdy śmierci mej ujrzysz mękę,
Józefie! podaj mi rękę!

Nie dozwalaj — Ojczy mity
Bym się poddawał rozpaczy,
Ożywiaj zwątlone siły,
Błagaj niech Chrystus przebaczy.
Gdy śmierci mej ujrzysz mękę,
Józefie! podaj mi rękę!

Z Jezusa i Matki Jego
Miałeś w zgonie pocieszenie,
Wołaj ich do łoża mego
A zapewnisz mi zbawienie!
Gdy śmierci mej ujrzysz mękę,
Józefie! podaj mi rękę!

Płomienie Bożej miłości
Niech zniszcza ziemskie kajdany
I w przybytku szczęścia radości
Niech z Tobą Ojczy kochany
Po walkach, pracach, niedoli
Mituję Boga do woli!

Franc. Letzel

w Bytomiu, ul. Dągłos przy Bulwarze Nr. 32

połącza wielki swój
skład żelaza, wszelkich wyrobów z żelaza, ocelu, blachy itp.
ak i różne **maszyny gospodarcze.**

Fabryka cygar

Fr. Moskwy w Bytomiu,

ulica gliwicka Nr. 35.

połącza Szanownej Publiczności a mianowicie panom **kupcom i oberzystom** wielki swój zapas i dobór **dobrych**

cygar, papierosów i tytoniu

po bardzo niskich cenach.

Dr. A. Sanders'a Adler-Elixir,

wybórny środek i napój dla wzmocnienia żołądka, urządzony z najlepszych i wyszukanych środków, jest według zdania sławnych chemików czysty i wolny od szkodliwych zdrowiu części.

Adler - Elixir.

jest nie tylko jako napój przyjemnego smaku i zapachu, lecz również jako rozgrzewający żołądek i środek leczniczy, który sprawia apetyt i trawienie, a dla tego każdemu polecenia godny, mianowicie przed snaniem, po użyciu trudnych do trawienia potraw i przy braku apetytu.

Adler - Elixir

w pudełkach pocztowych obejmujących 2 flaszki i 1 flaszeczkę podrózną, rozsyła się za 5 M. 50 fen. za zaliczką pocztową albo po nadesłaniu należności, opłacone na całość Niemcy.

Adler-Apotheke zu Norden a. d. Nordsee.

Bytom, w marcu 1888.

Niniejszem pozwalam sobie donieść unieźwienie szanownej Publiczności Bytomia i okolicy, że tu w Bytomiu

Rynek N. 20

w domu destylatora **Faerber** otworzyłem skład

rzeczy modnych, płótna jak i rzeczy konfekcyjnych.

Przez moją długoletnią praktykę w tym zawodzie i potrzebne wiadomości jak i w doborze gustu, wszelkim wymaganiom szanownej Publiczności zadość usłużyć będę w stanie a będę się starał, aby przez rzetelną usługę zjednać sobie zaufanie publiczności i takowe zatrzymać.

Prosząc więc o łaskawe względy i poparcie, pozostaje

Z uszanowaniem

ADOLF BADRIAN.

HAMBURGSKO-AMERYKAŃSKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE ŻEGLUGI PAROWEJ.

Bezpośrednia niemiecka komunikacja pocztowa pomiędzy Hamburgiem a Nowym Yorkiem w każdą środę i niedzielę, pomiędzy Havrem a Nowym Yorkiem w każdy wtorek, pomiędzy Szczecinem a Nowym Yorkiem co 2 tygodnie, pomiędzy Hamburgiem a Indianami Zach. 4 razy miesięcznie, pomiędzy Hamburgiem a Meksykiem raz w miesiąc.

Parowce pocztowe tego Towarzystwa dają bardzo dobrą sposobność do podróżowania w kajutach i w środkowych przedziałach; utrzymanie w czasie podróży jest znakomite. Bliższych wiadomości udzieli A. Piskorsch w W. Strzelcach (Gr. Strehlitz.)

Transparenta

na okna kościelne, na woskowym płótnie malowane nader trwałe, które okna kolorowe na szkle naśladowują i takowe zupełnie zastępują, wykonuje po bardzo przystępnych cenach.

Fabryka sprzętów kościelnych
J. Szpetkowski,
Poznan, Berlińska ulica nr. 2.

Na Święta

połącza:
Piękny cukier funt po 30 fen.
Piękna faryna " 29 fen.
Świeżo palona kawa funt po 1,10,
1,20, 1,40, 1,60 M.
1 funt twardego mydła . 25 fen.
1 funt skróbku 25 "
1 funt rozynków 40 "
1 funt migdałów 80 "
1 funt drożdży 60 "
1 funt piękn. ryżu 15, 20 i 25 "
jak i wszelkie inne towary po cenach najtańszych.

Bytom. F. Buja.
Przy lazarecie knapszaftowym.

Przenosząc się do Karfu, wszystkim moim Wiarusom z Chorzowa, Królewskiej Huty, Siemianowic i okolicy, którzy mnie tak licznie odwiedzali i popierali, składam serdeczną podziękę i szczerą „Bóg zapłać.“

Z uszanowaniem
Chorzów. J. Paul.

!! Na post !!

Handlarzem Wiarusom polecam taniej niż z Hamburga i innych miejsc:

— Mój wielki zapas ryb
— Ślądzie opiekane
— Sardyny ruskie,
— Biklingi, oraz inne delikatesy i owoce półdniove.

R. Bulski.

Bytom. ul. gliwicka nr. 13.

Do siewu

połącza tylko świeże i pewne zejścia nasiona a mianowicie: jarzyn, traw i kwiatów.

J. Omonsky,

Bytom, bulwar i ulica piekarska Nr. 10.

BAHNHOF - HOTEL

(E. Noak.)

Najwygodniejszy dla podróżnych.
Pokoje od 1,50 M.
Portyer przy każdym pociągu.

Restauracya A. Weh'a

(daw. Wyleżoła)

Plac Fryderyka Wilhelma N. 7.

W każdą sobotę

wieczerza

z kiszek.

Rano o godzinie 9 podgarie i świeże kiełbaski.

W każdą środę

gulasz albo flaki.

W każdy czwartek

grochówka z świńskimi uszami itp.

Na które unieźwienie zaprasza

Bytom. August Weh.

Jako najwyborniejszy, najtańszy i pod gwarancją weale nie uszkodliwy środek do prania wszelkich gatunków tkanin jak i do oczyszczenia każdego przedmiotu polecamy

A. Fischer'a.

Seifenpulver. (Proszek mydlny)

J. A. Adamietz, kościelna ulica 1

(skład fabryczny), Fr. Buja, ulica dworca kolei żelaznej, Paweł Schubert, bulwar.

Skład trumien,

od największych do najmniejszych mam zawsze tanio na składzie.

Przy tej sposobności polecam Szanownej Publiczności mój warsztat stolarski przy budowlach itp. Skora i rzetelna usługa.

Robert Hensel,

Bytomiu, ulica Kościelna 18.

Polecam po najtańszych cenach mój wielki skład pięknie palących się

Cygar

1 kista (100 sztuk) po 2, 2,25, 2,50, 2,70, 3, 3,10, 3,30, 3,60 i t. d. i t. d.

Prawe wina

od najtańszego do najwyborniejszego gatunku.

Bytom.

FR. ZAWISCHA.

Obok starego kościoła farnego, ulica tarnowicka Nr. 36.

Hennig & Co. Gliwice,

Założ. 1850.

Założ. 1850.

Lejarnia żelaza i fabryka maszyn

połącza najlepszą i najprędszą pracę wszystkich odlewających się mogących przedmiotów do maszyn i budowy, jak gospodarczych i rzemieślniczych maszyn.

Reperacye każdego rodzaju staranne i tanie.

Nowość! Plugi jednoskibowe ze stali i

kutego żelaza (nie z lanego) patentowane dwu, trzy i czteroskibowe plugi, uniwersalne siemniki szerokorzutne, dryllowniki, lekkie żelazne brony z stalowymi zębami, brony do łah, młockarnie, maneże i lokomobile najnowszej konstrukcyi poleca w znanem jak najdokładniejszem wykonaniu

Akcyjue Towarzystwo H. F. Eckert.

Wrocław (Breslau) Tauentzienplatz N. 10.

Katalogi gratis!

Pepsinsaure-Dessert-Dragees,

uznany jako najlepszy środek do trawienia.

Wyborny ten środek przeciw złemu trawieniu potraw wskutek będącego w stanie chorym żołądka, a ce najlepiej poznać można po jedzeniu, jeżeli się pokazuje zgaga, słabość żołądka, bólesci w żołądku, zatwardzenie itp. — Dla dorosłych 2—3, dla dzieci 1—2 pigulek po każdym jedzeniu. Dla wzmocnienia żołądka poleca się częściej zażywanie po jednej pigułce.

Fl. kosztuje 3 Mk. ½ Fl. 2 Mk., ¼ Fl. 15 Mk.

Dialysirtes Eisenpepton,

uznany za najlepszy, lepszy środek przeciw braku krwi „Blutarmuth“, skutkuje bez cierpienia żołądka lepiej niż wszystkie inne znane dotąd przyrządy z żelaza. Do dostania w piynie i pigułkach.

¼ fl. płynu 3 M. ½ fl. 2 M.

¼ pud. pigulek 2 M. ½ pud. 1,25 M.

Migräne-Brausepulver,

sprawdzonego środka przeciw nerwowym bólesciom głowy ¼ pud 1,50 Mk.

Königl. Privil. Apotheke zum weissen Schwan.

(Uprzywilejowana od 1553 r.)

Berlin C., Spandauerstrasse 77.

Listowne zamówienia skuteczniają się odwrotnie, bez obrachowania zapakowania.

Stare, sławne, prawdziwe

Św. Jakuba

króple żołądkowe

Karmelitów bosych.

Dla pewnego uleczenia cierpień żołądkowych i nerwowych, nawet takich, przeciw którym wszelkie inne środki nie skutkowały, zwłaszcza przeciw ehronicznemu katarowi żołądka, kurczom, uczuciom lekkim, biciu serca, bólu głowy itd. — Bliższe wiadomości z prospektu do każdej butelki dołączonego. — Do nabycia w aptekach butelka po 1 m. duża butelka 2 m. — Główny skład: M. Schulz w Hanowerze. Składy: w starej aptece w Bytomiu; w aptece pod orłem w Katowicach; w aptece Eskulapa w Tarnowskich Górach; w aptece pod Łabędziem w Raciborzu; w aptece w Bauerwitz; w aptece pod Murzynem w Krotoszynie; w nowej aptece w Kempanie w Pozn.

Technicum Miltweida

— Sachsen —

a) Maschinen-Ingenieur-Schule
b) Werkmeister-Schule.
— Vorunterricht frei.

Ucznia ubogich a porządku

ubogich a porządku dnych rodziców pragnącego się wyuczyć dokładnie sztuki malarskiej z wystugi prajmie każdego czasu

Jan Gowik, majster malarski.

Bytom, Ul. Hohenzolerska N. 3.

Jest do wynajęcia

pomieszkanie

dla rzemieślnika, składające się z izby do pracy i pomieszkania, u p. Wellnego partykularza w Zaborzu C.